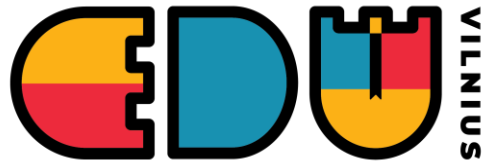


Kurk
Lietuvai



Darnumas švietimo įstaigose: gerųjų praktikų apžvalga

Julija Skerniškytė

2023 Gegužė



Turinys

Turinys	1
Įžanga	1
Gerųjų praktikų aprašymai	2
Darni mokykla	2
Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus	3
Gamtosauginės mokyklos	4
Modelis visuminiam mokyklos požiūriui į darnumą plėtoti	5
Mokinių apklausa apie darnumą	6
Ekologinių mokyklų sertifikavimo vadovas	6
Darnios mokyklos rodikliai	7
Erasmus projekto ECORoad klausimynai	8
Mokyklų aplinkosaugos apklausa	9
Apibendrinimas – pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai	9
1. Tvarumo praktikos	9
2. Vizija ir misija, mokyklos valdymas	10
3. Bendruomenės ryšiai	10
4. Mokymo ir mokymosi būdai, pedagogika	11
5. Profesinis tobulėjimas	11
6. Ugdymo turinys	12

Įžanga

Siekiant geriau suprasti kas yra darnumas mokyklose, kokie veiksmai ir iniciatyvos, kurių imasi mokyklos, gali būti laikomi darnumo ženklai, ir kaip galima pamatuoti kiek darnios yra mokyklos, parengta gerųjų praktikų apžvalga. Apžvalgoje analizuojami egzistuojantys modeliai, sistemos, klausimynai, kurie yra naudojami įvertinti kiek darnios yra švietimo įstaigos. Remiantis šiais pavyzdžiais ir pritaikant juos Vilniaus kontekstui bus kuriamas Vilniaus švietimo įstaigų darnumo matavimo įrankis – apklausa.

Šiame dokumente pateikiami trumpi analizuotų praktikų aprašymai, apibūdinant kokie rodikliai nurodo, jog mokykla yra darni, ir pagrindinės išvados, padėsiančios rengti Vilniaus mokyklų darnumo matavimo įrankį. Konkretūs klausimai, rodikliai, naudojami skirtinguose modeliuose, klausimynuose, pateikiami priede.

Gerųjų praktikų aprašymai

Darni mokykla

Lietuva

Sostinės vaikų ir jaunimo centras koordinuoja darnaus vystymosi įgūdžių programą „Darni mokykla“¹. Šios programos rėmuose, darni mokykla suprantama kaip mokykla integruojanti darnumą į šias sritis:

- **Darnaus vystymosi švietimas.** Darnios mokyklos mokiniai suvokia savo sprendimų įtaką žmonėms ir aplinkai, turi galimybę bendrauti su kitų miestų ir šalių mokiniais, žino ekologinio pėdsako sąvoka, tiki klimato kaitos grėsmių potencialu, žino apie šiltnamio dujas ir jų įtaką.
- **Energija.** Darnioje mokykloje patalpoms likus tuščioms, išjungiamos šviesos, mokytojai ir mokiniai yra patenkinti mokyklos vidaus temperatūra, elektroniniai prietaisai yra išjungiami iš elektros lizdų, kai nenaudojami, mokiniai žino, kokios rūšies energija naudojama mokykloje, geba atskirti atsinaujinančius ir neatsinaujinančius energijos išteklius.
- **Vanduo.** Darnioje mokykloje yra įrengti vandenį taupantys tualetai, mokiniai supranta, kur keliauja panaudotas vanduo, žino kiek mokykloje sunaudojama vandens, turi prieigą prie geriamo vandens.
- **Mokyklos teritorija.** Darnioje mokykloje yra sodas, mokiniai naudojami lauko erdvėmis pamokinei veiklai, prie mokyklos yra žaidimo / susibūrimo vietos, medžiai ir kita žaluma dengia bent ketvirtadalį mokyklos teritorijos, administracija žino kokios priemonės naudojamos kovoti su parazitais.
- **Rūšiavimas.** Darnioje mokykloje yra įdiegta atliekų rūšiavimo sistema, įrengti visiems prieinami rūšiavimo konteineriai, vyksta kompostavimas, administracija žino kokia įmonė tvarko ir išveža jų šiukšles, mokiniams suteikiama informacija, kaip tinkamai rūšiuoti atliekas.
- **Vartojimas.** Darnioje mokykloje naudojamas perdirbtas popierius, bendravimas vyksta elektroniniu būdu arba gyvai, naudojamos antrinės žaliavos, mokiniai skatinami mąstyti apie savo ekologinį pėdsaką ir vykdomas naudojamų išteklių auditas.
- **Biologinė įvairovė.** Darnioje mokykloje mokiniai žino nykstančias augalų ir gyvūnų rūšis Lietuvoje, supranta skirtumą tarp vietinės ir nevietinės augmenijos, suvokia biologinės įvairovės svarbą, gali įvardyti augmenijos rūšis, kurias galima rasti mokyklos teritorijoje, turi galimybę stebėti įvairias gyvūnų ir augalų rūšis mokykloje.
- **Sveika ugdymo įstaigos aplinka.** Darnioje mokykloje naudojami ekologiški valikliai, darbuotojai ir moksleiviai informuoti, kaip tvarkyti laboratorijų atliekas, atlikta pelėsių ir asbesto patikra ir/ar naikinimas.
- **Maistas.** Darnioje mokykloje mokiniai suvokia skirtumą tarp šviežio maisto ir pusfabrikačių, supranta iš kur atkeliauja jų maistas, mokykloje yra sveikų užkandžių, administracija žino, kiek moksleivių pietauja mokyklos valgykloje, o valgykloje maistas gaminamas iš šviežių produktų, o ne iš pusfabrikačių.
- **Darnus mobilumas.** Darnioje mokykloje mokiniai skatinami į mokyklą atkeliauti pėsčiomis, dviračiu, atvažiuojant vienu automobiliu, tokios mokyklos teritorijoje pakanka vietų moksleiviams saugiai laikyti dviračius, aplink mokyklą esanti teritorija yra saugi, o administracija žino, kiek mokinių į mokyklą atvyksta kokiais būdais.
- **Darni ugdymo įstaigos bendruomenė.** Darnioje mokykloje yra erdvė, kurioje pamokos gali vykti lauke, mokiniai yra motyvuojami fiziškai judėti, mokykla dalyvauja sveikatinimo akcijose, skatina savanorystę, turi tradicinius bendruomenės renginius ar iniciatyvas.

¹ <https://svjc.lt/darni-mokykla/>

Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus

Lietuva, Škotija, Estija, Vokietija

Sostinės vaikų ir jaunimo centras kartu su partneriais iš Škotijos, Estijos ir Vokietijos parengė mokyklų darnumo įsivertinimo įrankį „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“. Šis įrankis sukurtas remiantis visuminiu mokyklos požiūriu į darnumą. Klausimyne adresuojamos septynios temos. Keli pagrindiniai rodikliai, parodantys, jog mokykla yra darni yra šie:

- **Lyderystė ir valdymas** (administracijai). Darnių mokyklų misijoje ir vizijoje įvardintas darnaus vystymosi švietimo (DVŠ) siekis, yra priskirtas DVŠ koordinatorius, veikia DVŠ darbo grupės, mokinių taryba reguliariai svarsto su DVŠ susijusius klausimus, metiniai planai orientuoti į darnų vystymąsi, o kasdieniauose procesuose, veiklose ir sprendimų priėmimo remiamasi darnaus vystymosi tikslais (DVT); mokyklose sukurtos strategijos, skirtos įtraukti bendruomenę į darnių praktikų įgyvendinimą ir populiarinimą, yra procedūros atliepančios mokytojų profesinio tobulėjimo DVŠ srityje poreikį, o samdant naujus darbuotojus, atrankos procedūros atliepia DVT. Darnios mokyklos palaiko ryšį su kitomis mokyklomis, turi susitarimus dėl pažangos DVŠ srityje vertinimo būdo, kiekvienais metais skelbia patikimus duomenis apie darbuotojų gebėjimų DVŠ srityje stiprinimą, atlieka DVŠ auditus, siekia akreditavimo arba sertifikato, patvirtinančio mokyklos pažangą DVŠ srityje.
- **Infrastruktūra ir tvarka** (administracijai). Darni mokykla palaiko sveikesnę mitybą, mažina maisto atliekų kiekį, trumpina maisto tiekimo grandines; efektyviai vartoja energiją, teikia pirmenybę atsinaujinantiems energijos ištekliams, saugo vandenį, patenkantį į kanalizaciją nuo užteršimo; perka iš gamintojų, kurie vadovojasi darnumo principais, mažina atliekų kiekį ir skatina perdirbimą ir pakartotinį naudojimą; vykdo iniciatyvas sumažinti automobilių eismą ir taršą, skatina aktyvų judumą; užtikrina, jog mokyklos patalpos ir teritorija būtų saugios, palankios mokymuisi, laisvalaikiui ir sveikatai, renkasi interjero įrangą, medžiagas, baldus, prietaisus atsižvelgiant į darnumo principus.
- **Partnerystės** (mokytojams ir administracijai). Darnios mokyklos plane įtraukta informacijos sklaida DVT ir DVŠ klausimais, sutarta apie kokias DV temas ir veiklas informuojamos suinteresuotos šalys, visa mokyklos bendruomenė yra informuota apie DVŠ svarbą, mokykla yra įsipareigojusi DVŠ, bendradarbiauja su kitomis mokyklomis, dalyvauja darnių mokyklų tinkluose, turi partnerių DVŠ projektuose, kviečia bendruomenės organizacijas dalyvauti DVŠ veikloje.
- **Ugdymo turinys** (administracijai ir mokytojams). Darniose mokyklose DVŠ integruojamas į skirtingus dalykus, mokytojams prieinami DVŠ išteklių, darbuotojams sudaromos profesinio tobulėjimo DVŠ ir transformuojančios pedagogikos srityse, mokytojai glaudžiai bendradarbiauja DVŠ srityje, mokytojai skatinami profesiskai tobulėti DVŠ srityje.
- **Darnaus vystymosi švietimo (DVŠ) kompetencijos** (mokytojams). Darniose mokyklose mokytojai turi darnaus vystymosi švietimo kompetencijas, t. y., sisteminio mąstymo, toliaregiško mąstymo, dalyvavimo, dėmesingumo, empatijos, normatyvinę, tarpdalykiškumo, kūrybiškumo, veiklos, kritinio mąstymo, reagavimo į neapibrėžtumą kompetencijas.
- **Mokymosi patirtys** (moksleiviams nuo 15 iki 19 metų). Darniose mokyklose moksleiviai tyrinėja realias problemas skirtinguose mokomuosiuose dalykuose, jaučiasi skatinami ieškoti sprendimų problemoms spręsti, aptaria kaip jų elgsena veikia žmones kitose šalyse, yra skatinami atkreipti dėmesį į kitų žmonių interesus ir vertybines nuostatas, dirba komandose, aptaria pasiektų rezultatų reikšmę ir kt.
- **Darnaus vystymosi tikslai (DVT)** (moksleiviams nuo 15 iki 19 metų). Darniose mokyklose moksleiviai yra informuoti apie darnaus vystymosi tikslus, supranta su DVT susijusias sąvokas, problemas, problemų priežastis, poveikį, problemų sprendimą strategijas. Tokiose mokyklose mokiniai geba apmąstyti reiškinį su empatija, supranta kaip gali prisidėti prie problemos mažinimo.

Gamtosauginės mokyklos

Tarptautinis

Ekologinių mokyklų programa (angl. *Eco – Schools*) yra viena didžiausių tarptautinių programų, skatinančių mokyklas tapti darniomis įstaigomis². Programą kuruoja Aplinkosauginio švietimo fondas (angl. *Foundation for Environmental Education*). Šios programos rėmuose, darnumas mokykloje suprantamas kaip sąsaja tarp **aplinkosaugos ir socialinės gerovės**, t. y., daugiausia dėmesio programos veiklose teikiama aplinkosaugos ir socialinėms problemoms.

Ekologinių mokyklų programa išskiria 12 pagrindinių darnumo temų, kurias rekomenduoja adresuoti mokykloms. Taip apibrėžiama, kokių iniciatyvų gali imtis mokykla siekiant tapti darnia institucija. Šios temos įtrauktos į mokyklų aplinkosauginį auditą, kurį atlikti turi kiekviena projekte dalyvaujanti mokykla.

Programoje dalyvauja mokyklos iš beveik 100 valstybių. Nors šios 12 temų yra laikomos pagrindinėmis, kiekviena dalyvaujanti šalis jas pritaiko savo kontekstui ir situacijai. Priede pateikiamas klausimynas, pagal kurį auditą atlieką Lietuvos mokyklos dalyvaujančios programoje³. Pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai šioje programoje Lietuvoje yra šie:

- **Šiukšlinimas.** Darnios mokyklos viduje ir aplink ją nešiukšlinama, yra pakankamai, tinkamo dydžio šiukšliadėžių, kurios pastatytos tinkamose vietose ir yra ištuštinamos pakankamai dažnai, mokykla padeda palaikyti švarą bendruomenės erdvėse. Darnios mokyklos turi aiškią politiką dėl šiukšlinimo, fiksuojama kada, kur, kokių ir kiek šiukšlių randama.
- **Atliekos.** Darniose mokyklose vykdomos iniciatyvos skirtos mažinti atliekų kiekį (pvz., naudojami elektroniniai komunikacijos būdai), pakartotinai naudoti medžiagas (pvz., popieriaus likučius naudoti užrašų knygelių gamybai, turėti mainų parduotuvę panaudotiems daiktams), perdirbti (pvz., turėti komposto dėžę), informuoti (pvz., fiksuoti, kiek atliekų išrūšiuojama perdirbimui).
- **Energija.** Darniose mokyklose vykdomos iniciatyvos taupyti energiją, pvz., langai ir durys neturi skersvėjų, kiekvienoje klasėje yra termostatas šildymui išjungti arba sumažinti, tiekiamas tinkamos temperatūros karštas vanduo, karšto vandens vamzdžiai ir rezervuarai tinkamai izoliuoti, šviesa išjungiama tuščiuose kabinetuose, arba kai dieną pakanka apšvietimo, lempos ir šviestuvai, langai ir stogo šviestuvai yra švarūs, nenaudojama įranga yra išjungiama. Tokiose mokyklose yra reguliariai tikrinama kiek energijos sutaupoma ir yra įvertintos galimybės naudotis atsinaujinančiais elektros šaltiniais.
- **Vanduo.** Darniose mokyklose vandens maišytuvai visada iki galo užsukami, tualetuose naudojami nedidelio vandens kiekio nuleidimo mechanizmai ir kitos vandens taupymo priemonės, renkamas lietaus vanduo, vandens gertuvės pripildomos tik tiek, kiek reikia, stebima, kiek vandens sutaupoma kas mėnesį, gilinamasi į vandens problemas kitose šalyse, suprantama kaip vandens taupymas padeda planetai.
- **Transportas.** Darnios mokyklos apklausia moksleivius ir personalą kaip jie atvyksta į įstaigą, turi tinkamą infrastruktūrą saugiai ir sausiai laikyti dviračiams, turi saugią pėsčiųjų infrastruktūrą automobilių stovėjimo aikštelėje, ragina atvežus mokinius į mokyklą automobiliais išjungti variklius, organizuoja renginius skatinančius atvykti į įstaigą darniais būdais.
- **Mokyklos teritorija.** Darniose mokyklose žaidimų aikštelėse yra žaidimų, meno kūrinų, daug paviršių, kuriuos galima tyrinėti, daug priemonių judėjimui, pvz., laipiojimui, siūbavimui, vietų poilsiui. Tokiose mokyklose

² <https://www.ecoschools.global/>

³ <https://gamtosauginismokyklos.lt/wp-content/uploads/2022/02/Aplinkosauginis-auditas-Gamtosauginis-mokyklos.pdf>

auginamos daržovės ir vaisiai, yra lauko klasės, pamokos vyksta įstaigos teritorijoje, mokiniai turi galimybę pasiūlyti pokyčius mokyklos teritorijoje.

- **Biologinė įvairovė ir aplinka.** Darnių mokyklų teritorijoje yra medžių, gyvatvorių, tvenkinių, pelkėtų vietų, kuriuose yra buveinės varlėms, ežiams ir pan., auga įvairūs vietiniai augalai, yra pieva, kurioje daug įvairių gėlių ir žolių, yra dideli augmenijos plotai, jungiantys buveines, tvarkomos ir prižiūrimo laukinės gamtos buveinės, registruojami augalai ir gyvūnai, randami įstaigos teritorijoje, nenaudojami herbicidai ir pesticidai, atliekamas biologinės įvairovės auditas.
- **Globalus pilietiškumas.** Darnios mokyklos aktyviai bendradarbiauja su kitų šalių įstaigomis, naudoja „sąžiningos prekybos“ ženklų pažymėtas prekes ir produktus. Tokių mokyklų mokiniai žino savo teises ir pareigas, rūpinasi vietos bendruomene ir įstaiga. Tokios mokyklos organizuoja akcijas, siekiant padėti žmonėms kitose šalyse.
- **Sveikata ir gerovė.** Darnios mokyklos skatina vaisių ir daržovių vartojimą mokykloje, leidžia mokiniams pasiūlyti pakeitimus valgyklos meniu, suteikia prieigą prie geriamo vandens, kurį leidžia gerti pamokų metu, skatina mokinius auginti maistą ir jį valgyti, naudoja aplinkai nekenksmingus valymo produktus, vykdo fizinio aktyvumo programas.
- **Klimato kaita.** Darniose mokyklose pamokose dėstoma klimato kaitos tema, mokiniai ir darbuotojai skatinami imtis veiksmų kovoti su klimato kaita, dalyvaujama tokiose klimato kaitos kampanijose kaip „Žemės valanda“.
- **Jūrinė aplinka ir pakrantė.** Darnios mokyklos moko vaikus apie vietines ir (arba) pasaulines pakrančių ir jūrų buveines, dalyvauja bendruomenės veiklos, siekiant tvaraus pakrančių zonų valdymo ir pan.
- **Maistas.** Darnių mokyklų valgyklose naudojama vietinė produkcija arba mokyklos darže užauginti produktai, yra suteikiamas patiekalų be mėsos pasirinkimas ir galimybė išsinešti maistą namo, o maisto atliekos atskiriamos nuo bendrų atliekų.

Modelis visuminiam mokyklos požiūriui į darnumą plėtoti

Naujoji Zelandija

Šis modelis⁴ sukurtas Naujosios Zelandijos tyrimų fondo, siekiant pasiūlyti mokykloms sistemą kaip plėtoti visuminį požiūrį į darnumą. Modelyje apibrėžti 25 visuminio mokyklos požiūrio į darnumą elementai, kuriuos mokykloms siūloma apsvastyti. Šie elementai gali būti laikomi darnios mokyklos rodikliais (veiklomis, iniciatyvomis, kurias įgyvendina darni mokykla) ir yra suskirstyti į 4 sritis. Apibendrinant, pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai šiame modelyje yra:

- **Žmonės.** Darnioje mokykloje visa bendruomenė bendradarbiauja (tiek bendrai, tiek darnumo tikslais ir mokymosi tikslais), atsižvelgia į kultūrinę įvairovę, bendruomenė įtraukiama į sprendimų priėmimą, mokyklos vadovai palaiko darnaus vystymosi švietimo idėjas, darbuotojai yra įsitraukę į profesinį tobulėjimą susijusį su DVŠ ir kt.
- **Programos.** Darni mokykla turi DVŠ planą, kuria jungtis tarp to, kur mokiniai mokosi ir ką jie mokosi darnumo temoje, naudoja veiksmingas pedagogikas ugdyti mokinių kompetenciją imtis veiksmų darnumo srityje, ugdymo procesą organizuoja ne tik klasėse, bet ir kitose aplinkose, suteikia mokiniams galimybę jungtis į popamokines veiklas darnumo srityje, vertina mokinių gebėjimą imtis veiksmų.
- **Praktikos.** Darnioje mokykloje biudžeto ir pirkimo procedūros sudaromos remiantis darnumo principais, yra sukurtos organizacinės struktūros, kurios teikia pagalbą DVŠ srityje, ištekliai valdomi tvariai, mokyklos

⁴ http://www.ttri.org.nz/sites/default/files/projects/9245_Appendix A.pdf

praktikos atliepia mokyklos DVŠ tikslus, nauji darbuotojai ir mokiniai nukreipiami apmąstyti darnumą ir jungtis į veiklas, vyksta DVŠ ar darnumo principų įgyvendinimo stebėjimas, vertinimas ir reflektavimas.

- **Vietos.** Darnioje mokykloje mokymui naudojamos įvairios natūralios aplinkos, tokios mokyklos teritorijoje yra natūralių aplinkų, plėtojami nauji ir esami pastatai, naudingi mokymuisi ir aplinkai.

Mokinių apklausa apie darnumą

Jungtinė Karalystė

Pasaulio gamtos fondas (angl. *World Wide Fund for Nature*) parengė apklausą apie mokyklos darnumą, skirtą mokiniams⁵. Šioje apklausoje darnumas suprantamas kaip aplinkosauga mokykloje. Darni mokykla čia yra įstaiga, kuri įgyvendina iniciatyvas šiose srityse:

- **Augalai ir gyvūnai**, pvz., turi sodą, kuriame augina vaisius, daržoves, žoleles, turi tvenkinį, atlieka laukinės gamtos tyrinėjimus, turi inkilų, įvairių augalų, krūmų ir medžių, imasi veiksmų skatinti laukinės gamtos plėtrą mokyklos teritorijoje.
- **Energija**, pvz. išjungia visą elektros įrangą, kai ji nenaudojama, tinkamai užsandarina langus ir duris, naudoja kiliminę dangą šilumai išlaikyti, naudoja šilumą atspindinčius skydus už radiatorių ir kt.
- **Maistas**, pvz., ruošia maistą iš šviežių, vietinės kilmės, ekologiškai užaugintų ingredientų, mokykla pati užsiaugina maisto, valgykloje visada siūlomas sveikas pasirinkimas ir patiekalai be mėsos, tiekiamos tinkamo dydžio porcijos, yra geriamo vandens fontanai ir aušintuvai, naudojami ir parduodamos tik sąžiningos prekybos prekės ir kt.
- **Atliekos**, pvz., naudojamos abi popieriaus lapo pusės spausdinant, sugadintas popierius naudojamas pakartotinai, pildomos spausdintuvo kasetės, žaliosios atliekos naudojamos kompostui gaminti, valgykloje turi atskiras šiukšlines perdirbamoms atliekoms ir kt.
- **Transportas ir kelionės**, pvz., daug žmonių dalijasi automobiliais kelionei į mokyklą (angl. *carpooling*), mokykla turi reikiamą infrastruktūrą dviračiams laikyti, organizuojami važiavimo dviračiu mokymai, aplink mokyklą yra saugi infrastruktūra pėstiesiems ir dviratininkams ir kt.
- **Vanduo**, pvz., greitai sutvarkomi nesandarūs čiaupai, naudojami mažos tėkmės ir automatiniai čiaupai, tualetuose įrengti vandens taupymo įrenginiai, fiksuojamas vandens suvartojimas ir kt.

Ekologinių mokyklų sertifikavimo vadovas

Kanada, Ontarijas

Ekologinių mokyklų (angl. *Eco-Schools*) programa įgyvendinama ir Kanadoje. Kanados programos koordinatoriai pateikia itin išsamias gaires kaip Ontarijo (Kanados provincijos) mokyklos gali gauti ekologinių mokyklų sertifikatą. Sertifikavimo vadove pateikiami konkretūs kriterijai, kuriuos mokyklos turi atitikti siekiant gauti reguliarų arba platininį sertifikatą. Pagrindiniai kriterijai:

- **Komandinis darbas ir lyderystė**, t. y., kaip aktyviai ir tikslingai dirba mokyklos ekologinė komanda, ar ji yra reprezentatyvi, ar darnumas yra tapęs mokyklos kultūros dalimi, ar programa įgalina mokinius lyderystei, ar mokyklos bendruomenė tobulina savo aplinkosaugos žinias ir įgūdžius ir kt. Platininiam sertifikatui gauti, mokyklos ekologinė komanda turi turėti organizuotą struktūrą, programa turi būti žinoma ne tik mokykloje bet ir už jos ribų, mokykla turi užmegzti ryšius su kitomis mokyklomis ir organizacijomis.
- **Energijos taupymas**, t. y., ar išjungiamos nenaudojamos ar nereikalingos šviesos ir įrenginiai, ar užtikrinama, kad žaliuzės / užuolaidos būtų uždarytos šilumai taupyti, ar prižiūrimos ventiliacinės angos, stebimas energijos

⁵ https://www.wwf.org.uk/sites/default/files/2019-08/School_Surveys.pdf

suvartojimas, atliekami vandens įrangos patikrinimai, kiek aktyviai mokiniai įsitraukia į energijos taupymo iniciatyvas ir kt. Platininiam sertifikatui gauti, mokykla turi parengti ir įgyvendinti ilgalaikį energijos taupymo veiksmų planą, ekologinė komanda turi skatinti energijos taupymo praktikas perkelti į namų aplinką, turi būti pastebimi pasikeitimai energijos taupymo iniciatyvose.

- **Atliekų mažinimas**, t. y., kaip mokykla siekia sumažinti, pakartotinai panaudoti ir perdirbti atliekas, pvz., kaip stebimas popieriaus suvartojimas, ar siekiama sumažinti maisto atliekų kiekį, ar įdiegtos sistemos, skirtos pakartotiniam popieriaus ir kitų prekių naudojimui, ar įdiegta popieriaus ir plastiko pakuočių perdirbimo sistema, kiek aktyviai ir kaip į atliekų mažinimo iniciatyvas įsitraukę mokiniai. Platininiam sertifikatui gauti, mokykla turi parengti ir įgyvendinti ilgalaikį atliekų mažinimo veiksmų planą, ekologinė komanda turi skatinti atliekų mažinimo praktikas perkelti į namų aplinką, turi būti pastebimi pasikeitimai atliekų mažinimo iniciatyvose.
- **Mokyklos aplinkos žalinimas**, t. y., ar mokykla dalyvauja žemės želdinimo projektuose, kaip į juos įsitraukia mokiniai ir kiti bendruomenės nariai, ar šie projektai gerina mokyklos biologinę įvairovę ar skatina ekologinį tvarumą, kokią įtaką jie turi platesnei bendruomenei, kaip jie naudojami mokymuisi. Platininiam sertifikatui gauti, mokiniai turi tirti ir mokyti iš mokyklos žemės želdinimo projektų.
- **Ugdymo turinys**, t. y., kaip mokykloje mokiniai mokomi apie gamtą. Reguliariam sertifikatui gauti, mokykla turi pateikti pamokų, kuriose mokė apie gamtą planus, platininiam sertifikatui gauti, šios pamokos turėjo vykti trijose ar daugiau klasių trijuose ar daugiau mokomųjų dalykų ir mokykla turi skatinti galimybes aplinkosauginiam mokymuisi.
- **Aplinkos tvarkymas**, t. y., kaip mokykloje tvarkoma aplinka. Reguliariam sertifikatui gauti, mokyklos aplinkos tvarkymo iniciatyvos turi būti aiškiai susietos su mokymusi apie aplinkosaugos problemas, įtraukti visą bendruomenę ir būti inovatyvios (t. y., neįgyvendintos kaip ekologinių mokyklų programos dalis). Platininiam sertifikatui gauti, mokyklos ekologinė komanda į aplinkos tvarkymo kampaniją turi įtraukti platesnę bendruomenę, o mokiniai turi apmąstyti aplinkos tvarkymo kampanijas siekiant pagerinti mokyklos praktikas.

Darnios mokyklos rodikliai

Australija

Australijos Nacionalinis Aplinkos Švietimo Tinklas (angl. *National Environmental Education Network*) parengė rodiklius, skirtus pokyčių darnumo srityje aspektams išmatuoti⁶. Modelyje išskiriami aštuoni aspektai, suskirstyti į rodiklius, kurie rodo, kiek darni yra švietimo įstaiga. Pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai yra šie:

- **Švietimo aspektas**, t. y., kiek mokyklos darbuotojai dalyvauja tobulinant savo aplinkosauginio švietimo žinias, kiek aplinkosauginis ugdymas įtraukas į mokymo programas, koku mastu mokyklos bendruomenė įsitraukusi į darnų mokyklos valdymą.
- **Aplinkosauginis aspektas**, t. y., ar mokyklos valdymo planuose aiškiai minimas darnumas, ar mokykla turi aplinkos valdymo planą, kuris apima ilgalaikę mokyklos viziją siekiant darnumo, kiek mokykla atsižvelgia į savo veiksmų pasekmes aplinkai, ar mokykloje atliktas aplinkosaugos auditas.
- **Socialinis aspektas**, t. y., kiek išplėtotas mokyklos ir vietos bendruomenės bendradarbiavimas, ar mokyklos bendruomenė perėmė darnias praktikas ir procesus iš mokyklos.
- **Ekonominis aspektas**, t. y., kiek sutaupyta lėšų dėl atliekų patenkančių į sąvartyną kiekio mažinimo, energijos ir vandens naudojimo mažinimo, ar mokykla pritraukė papildomų lėšų darnumo planams ir projektams, kaip mokyklos paslaugų ir prekių tiekėjai (pvz., valgyklos) remia mokyklos aplinkos valdymo planą.

⁶ <http://www.maroochycatchmentcentre.org.au/catchment/wp-content/uploads/2010/04/How-Sustainable-is-Your-School.pdf>

- **Vanduo, elektra ir atliekos**, t. y., kiek sumažėjęs vandens, elektros sunaudojimas ir atliekų išmetamų į sąvartyną kiekis, ar darbuotojai ir mokiniai perėmė vandens, elektros taupymo ir atliekų tvarkymo praktikas mokykloje ir taiko jas namuose, ar mokykloje atliktas patalpų remontas skirtas vandens, elektros taupymui skatinti ir atliekoms tvarkyti.
- **Mokyklos aplinka**, t. y., kiek mokykla padidino biologinių buveinių įvairovę savo teritorijoje, kiek padidėjo vietinės augmenijos plotas, ar buvo įgyvendinti kraštovaizdžio projektavimo projektai, kurie sumažino išteklių sunaudojimą, ar įkurti sodai, kurie naudojami siekiant įtraukti bendruomenę į mokymąsi.

Erasmus projekto ECORoad klausimynai

Suomija, Islandija, Jungtinė Karalystė, Belgija

Erasmus projektas ECORoad (angl. *Improving Education for sustainable development through development of school culture*) siekė plėtoti DVŠ kultūrą dalyvaujančiose mokyklose⁷. Pirmas projekto žingsnis buvo atlikti pirmines mokinių, mokytojų ir tėvų apklausas su tikslu išsiaiškinti dabartinę DVŠ situaciją mokyklose. Apklausos buvo pakartotos projekto pabaigoje. Be to, projekto metu kiekviena mokykla atliko auditą, naudodama keletą tikslinių klausimynų (apie darbuotojų profesinę orientaciją, apie mokyklos organizacinę struktūrą, apie mokymą ir mokymąsi DVŠ, apie į mokinius orientuotą mokymą).

Mokiniams ir tėvams skirtame klausimyne darnumas mokykloje suprantamas žvelgiant iš kelių perspektyvų:

- **Gerovė**, t. y., ar mokiniai mokykloje jaučiasi saugūs, laimingi, ar pastebėję patyčias ar norėdami aptarti kitus svarbius klausimus gali tai padaryti su suaugusiuoju, ar su visais mokykloje elgiamasi vienodai, ar mokiniai gali skirti laiko žaidimams mokykloje, ar yra skatinami vesti aktyvų, sveiką gyvenimo būdą.
- **Kultūra**, t. y., ar mokinius priima tokius, kokie jie yra, ar mokykla dalyvauja bendruomenės veiklose, ar mokiniai supranta savo tautybę ir žino pasaulio kultūras, jaučiasi pasaulio dalimi, nagrinėja nacionalines ir tarptautines temas.
- **Mokyklos poveikis aplinkai ir darnumas**, t. y., ar mokykla kasdienėje veikloje atsižvelgia į savo poveikį aplinkai, ar mokiniai gali paaiškinti kas yra darnumas, žino apie aplinkos svarbą ir veiksmus, kurių gali imtis darnumui, ar mokykloje taupoma energija, ar mokiniai įsitraukia į darnumo projektus, rūšiuoja atliekas
- **Mokymosi aplinkos kokybė ir ugdymas lauke**, t. y., ar mokyklos pastato dizainas sukuria teigiamą ugdymo aplinką, ar mokykloje pamokos vyksta lauko erdvėse, ar mokiniai geba atpažinti augalus ir gyvūnus mokyklos teritorijoje, ar vyksta į išvykas gamtoje.

Kituose klausimynuose akcentuojami šie darnios mokyklos rodikliai:

- DVŠ įvardijamas kaip mokyklos vertybė, įtraukta į mokyklos viziją, mokyklos identitetas susijęs su DVŠ; nustatytos gairės ir atsakomybės kaip įgyvendinti DVŠ mokykloje.
- Mokytojai ir visas personalas įsitraukia ir bendradarbiauja, dirba komandiškai įgyvendinant mokyklos DVŠ veiksmų planą. Kolegialumas ir darbuotojų bendradarbiavimas, t. y., ar personalas kartu įgyvendina projektus, turi galimybę bendradarbiauti, keisti gerosiomis praktikomis, turėti mentorius.
- Mokyklos organizacinė struktūra atliepia DVŠ – darnumo veiklas koordinuoja tam paskirta komanda, yra kontaktinis asmuo.
- Darbuotojų požiūris į asmeninį tobulėjimą (t. y., ar mokytojai aktyviai ugdo savo profesinius įgūdžius, turi galimybę dalyvauti darnumo mokymuose) ir į mokyklos plėtrą (t. y., kaip mokytojai vertina būtinybę įgyvendinti mokyklos DVŠ tikslus).
- DVŠ svarba mokytojo vaidmeniui, mokytojų įgalinimas įgyvendinti DVŠ,

⁷ https://ecoroad.weebly.com/uploads/3/5/3/8/3538216/ecoroad_roadmap_to_an_esd_school.pdf

- DVŠ mokymo ir mokymosi metodai, pvz., tyrimais arba problemų sprendimais grįsto mokymo metodo naudojimas, mokymo aplinkų įvairovė, mokymasis sprendžiant aktualias realaus gyvenimo problemas.
- Tėvų ir mokinių įsitraukimas į DVŠ, jų įgalinimas diskutuoti svarbiais klausimais, tyrinėti, siūlyti idėjas, aktyviai dalyvauti darnumo veiklose mokykloje.
- Bendradarbiavimas su kitomis mokyklomis ir trečiosiomis šalimis, susijusiomis su darnumu
- DVŠ įtraukimas į mokymo programą ir visus mokyklos gyvenimo aspektus
- Į mokinius orientuotas mokymas, t. y., atsižvelgiama į individualius mokinių poreikius, diferencijuotas mokymas, prieiga prie pagalbos mokytojams.

Mokyklų aplinkosaugos apklausa

JAV, Kalifornija

Think Earth Aplinkosauginio Švietimo Fondas (angl. *Think Earth Environmental Education Foundation*) yra ne pelno siekianti viešojo ir privataus sektorių partnerystė, veikianti Kalifornijoje (JAV), įsipareigojusi aplinkosaugos švietimui. „Think Earth“ misija yra padėti bendruomenėms kurti ir išlaikyti tvarią aplinką per švietimą. Fondas yra sukūręs interaktyvią apklausą mokiniams, skirtą įsivertinti ir patobulinti savo aplinkosauginį elgesį ir įpročius (pvz., panaudoto popieriaus perdirbimą) ir mokyklos sąlygas (pvz., kokius vandens laistymo purkštuvus naudoja)⁸.

Šioje apklausoje, darnumas mokykloje suprantamas per aplinkosaugos prizmę. Pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai šiame modelyje yra:

- **Energijos taupymas**, t. y., šildymo sistemos palaikymas ir priežiūra, šildymo temperatūra naktimis ir savaitgaliais, tuščiose patalpose, oro nutekėjimai, ventiliacijos angų priežiūra, apšvietimo sistemos ir kt.
- **Vandens taupymas**, t. y., vandens nutekėjimai, maišytuvai, tualetai, laistymas ir kt.
- **Atliekų ir taršos mažinimas**, t. y., vienkartinį ir daugkartinių įrankių naudojimas, tausūs popieriaus naudojimas, atliekų perdirbimas, kompostavimas, aplinkai nekenksmingų produktų naudojimas, darnus transportas ir kt.

Apibendrinimas – pagrindiniai darnios mokyklos rodikliai

Darnus vystymasis švietimo įstaigų kontekste gali būti suprantamas iš įvairių perspektyvų. Analizuotuose modeliuose, kurie naudojami skirtingose šalyse ir kontekstuose, pateikti skirtingų veiksmų ir iniciatyvų, kurių gali imtis mokyklos, pavyzdžiai. Šie veiksmai ir iniciatyvos rodo mokyklos nusiteikimą ir įsipareigojimą darnumui. Išanalizavus pavyzdžius, galima teigti, kad dažniausiai darni mokykla asocijuojasi su iniciatyvomis / veiksmiais keliose srityse:

1. Tvarumo praktikos

Visuose analizuotuose modeliuose / klausimynuose minimos energijos, vandens taupymo iniciatyvos, atliekų mažinimo ir tvarkymo, sveiko maitinimo, darnaus judėjimo iniciatyvos, dažnai minimos atsakingo vartojimo iniciatyvos, veiklos susijusios su mokyklos teritorijos puoselėjimu ar biologinės įvairovės gerinimu. Tai tvarios praktikos, kurių imasi darnumui įsipareigojusios mokyklos. Naujosios Zelandijos modelyje pabrėžiama, kad šios praktikos turėtų atliepti išsikeltus mokyklos darnumo tikslus. Šios praktikos gali būti įvairios:

- **susijusios su visos mokyklos bendruomenės kasdieniais įpročiais, poelgiais**, pvz., praktika išjungti šviesą, elektros įrenginius, kai jie nenaudojami ar nereikalingi, užsukti vandenį, į gertuves piltis tik tiek vandens, kiek išgeriama, saugoti vandenį, patenkantį į kanalizaciją nuo užteršimo, rūšiuoti atliekas, bendrauti elektroniniu būdu taupant popierių, vykimui į mokyklą ir iš jos rinktis darnius judėjimo būdus, dalytis automobiliais kelionei į mokyklą (angl. *carpooling*), uždaryti duris ir langus apsisaugant nuo skersvėjų ir šilumos

⁸ <https://thinkearth.org/surveys/school>

švaistymo, uždaryti žaliuzes / užuolaidas šilumai taupyti, naudoti abi popieriaus lapo puses spausdinant, sugadintą popierių naudoti pakartotinai.

- **susijusios su mokyklos bendruomenės (dažniausiai administracijos) organizuotu požiūriu į tvarumą**, pvz., įsipareigojimas atlikti naudojamų išteklių auditą, aplinkosauginį auditą, sekti ir siekti mažinti išnaudojamos energijos, vandens, išmetamų atliekų kiekį, aiškios politikos dėl šiukšlinimo sukūrimas, įsipareigojimas naudoti ekologiškus valiklius, nenaudoti herbicidų ar pesticidų, pirkti iš gamintojų, kurie vadovaujasi darnumo principais, valgyklose naudoti vietinę produkciją, suteikti patiekalų be mėsos pasirinkimą, skatinti perdirbimą ir pakartotinį naudojimą, užtikrinti tinkamą temperatūrą mokykloje ir tinkamą karšto vandens temperatūrą, įsipareigojimas tiekti sveiką maistą valgykloje, žinoti kiek moksleivių pietauja, sekti išmetamo maisto atliekų kiekį, sekti kaip mokyklos bendruomenė atvyksta į mokykla ir vyksta iš jos, įsipareigojimas skatinti darnų judėjimą, atlikti biologinės įvairovės auditą. Šios tvarumo praktikos glaudžiai susijusios su mokyklos misija, vizija ir valdymu (žr. žemiau).
- **susijusios su mokyklos infrastruktūra, teritorija**, pvz., atlikti patalpų remontai skirti vandens, elektros taupymui skatinti ir atliekoms tvarkyti, geriamo vandens prieigos suteikimas, vandenį taupančių nuleidimo mechanizmų įrengimas, energiją taupančių elektros sistemų įrengimas, lempų ir šviestuvų švaros palaikymas, ventiliacinių angų priežiūra, kiliminės dangos šilumai išlaikyti naudojimas, šilumą atspindinčių skydų už radiatorių naudojimas, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas, atliekų rūšiavimo sistemos įdiegimas, prieinamų rūšiavimo konteinerių įrengimas, kompostavimo sistemos įrengimas, tinkamos ir saugios infrastruktūros darniam judėjimui užtikrinimas (vietos dviračiams, saugūs pėsčiųjų takai), tinkamas karšto vandens vamzdžių ir rezervuarų izoliavimas, lietaus vandens rinkimo sistemos įdiegimas. Darnios mokyklos taip pat turi mokyklos sodus, medžius, gyvatvoves, tvenkinius, kuriuose puoselėjama biologinė įvairovė, o šios buveinės prižiūrimos, imamasi veiksmų skatinti laukinės gamtos plėtrą mokyklos teritorijoje. Taip pat pabrėžiama lauko klasių, žaidimų aikštelių priežiūra.

2. Vizija ir misija, mokyklos valdymas

Aptartuose pavyzdžiuose kaip svarbus darnios mokyklos rodiklis dažnai akcentuotas **darnumo ar DVŠ įtraukimas į mokyklos misiją**, aiškus komunikavimas, jog tai yra **mokyklos vertybė**, kuri aiškiai išreikšta vizijoje, o mokykla save laiko darnia / darnaus vystymosi švietimo mokykla (pvz., ECORoad, „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“). Pavyzdinėmis laikomos tokios praktikos kaip:

- mokyklos metiniai planai ir valdymo planai orientuoti į darnų vystymąsi („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, Australijos modelis) ar atskiri DVŠ planai (Naujosios Zelandijos modelis), aiškios gairės ir atsakomybės kaip įgyvendinti DVŠ (ECORoad);
- biudžeto ir pirkimo procedūrų sudarymas remiantis darnumo principais (Naujosios Zelandijos modelis);
- darnumas kaip mokyklos kultūros dalis (Kanados modelis);
- organizacinės struktūros, kurios teikią pagalbą DVŠ srityje, t. y., akcentuojama, jog mokyklose reikalinga už darnumą atsakinga komanda ar koordinuojantis asmuo (pvz., ECORoad, „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“), ir DVŠ idėjas palaikantis vadovas (Naujosios Zelandijos modelis);
- DVŠ ar darnumo principų įgyvendinimo stebėjimas, vertinimas ir aptarimas (Naujosios Zelandijos modelis), susitarimai kaip vertinti pažangą DVŠ srityje, auditai, akreditavimo arba sertifikato patvirtinančio pažangą DVŠ srityje siekimas („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“).

3. Bendruomenės ryšiai

Visuose pavyzdžiuose (ypač „Darni mokykla“, „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, ECORoad, Australijos modelyje) pabrėžiama stipraus bendradarbiavimo tarp mokyklos bendruomenės grupių (tiek bendrai tiek darnumo klausimais) svarba. Darnios mokyklos šioje srityje:

- palaiko ryšį su kitomis mokyklomis, pvz., dalyvauja darnių mokyklų tinkluose („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, Kanados modelis);
- Informuoja visą mokyklos bendruomenę apie DVŠ svarbą („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“), turi planą apie tai kokiais DVT ir DVŠ klausimais, temomis informuoja suinteresuotas šalis;
- Įgalina tėvus, mokinius, visą personalą ir paslaugų tiekėjus įsitraukti į DVŠ, diskutuoti, siūlyti idėjas, aktyviai dalyvauti darnumo veiklose (ECORoad, Australijos modelis), įtraukia visą bendruomenę į sprendimų priėmimo procesus (Naujosios Zelandijos modelis), į darnų mokyklos valdymą (Australijos modelis). Keliuose modeliuose pastebima, jog didžiausia svarba suteikiama aktyviam *mokinių* įsitraukimui į visas iniciatyvas („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, Kanados modelis). Gamtosauginių mokyklų klausimyne pabrėžiama, jog darniose mokyklose mokiniai turi galimybę siūlyti pokyčius, pvz., mokyklos teritorijoje, valgyklos valgiaraštyje, o įrankyje „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“ akcentuojama, jog mokinių taryba turėtų reguliariai svarstyti su DVŠ susijusius klausimus;
- Kviečia bendruomenės organizacijas dalyvauti DVŠ veikloje, turi partnerių DVŠ projektuose („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“);
- Kuria tarptautinio bendradarbiavimo galimybes, pvz., galimybę mokiniams bendradarbiauti su kitų miestų ir šalių mokiniais („Darni mokykla“), galimybę mokyklai aktyviai bendradarbiauti su kitų šalių įstaigomis, organizuoti akcijas, siekiant padėti žmonėms kitose šalyse (Gamtosauginės mokyklos);
- Ugdo mokinius, kurie rūpinasi vietos bendruomene (Gamtosauginės mokyklos), dalyvauja bendruomenės veiklose (ECORoad), apgalvoja kokią įtaką mokyklos projektai, jų elgsena daro platesnei bendruomenei tiek vietos, tiek tarptautiniu mastu (Kanados modelis, „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“), kurie jaučiasi pasaulio dalimi, nagrinėja nacionalines ir tarptautines temas (ECORoad);
- Skatina tvarias praktikas perkelti iš mokyklos į namų aplinką (Kanados modelis, Australijos modelis).

4. Mokymo ir mokymosi būdai, pedagogika

Kaip vienas iš darnios mokyklos rodiklių, analizuotuose pavyzdžiuose paliečiamas ir tinkamų mokymo ir mokymosi būdų naudojimas. Darniose mokyklose:

- Moksleiviai tyrinėja aktualias realaus gyvenimo problemas (ECORoad), dirba komandose, aptaria pasiektų rezultatų reikšmę („Šuolis links darnaus gyvenimo stiliaus“);
- Naudojami tyrimais arba problemų sprendimais grįsti mokymo metodai (ECORoad);
- Mokymas yra orientuotas į mokinius, t. y., atsižvelgiama į individualius mokinių poreikius (ECORoad);
- Mokymas vyksta įvairiose aplinkose, lauko erdvėse, natūraliose aplinkose (ECORoad, „Šuolis links darnaus gyvenimo stiliaus“, Naujosios Zelandijos modelis), mokiniams suteikiama galimybė stebėti įvairius gyvūnus ir augalų rūšis, atlikti laukinės gamtos tyrinėjimus (Jungtinės Karalystės apklausa), fiziškai judėti (gamtosauginės mokyklos).

5. Profesinis tobulėjimas

Profesinis tobulėjimas darnumo srityje išskiriamas kaip svarbus darnios mokyklos rodiklis. Darniose mokyklose:

- mokytojai turi darnaus vystymosi švietimo kompetencijas („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“);
- darbuotojams sudaromos galimybės dalyvauti profesiniame tobulėjime DVŠ ir transformuojančios pedagogikos srityse („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, ECORoad);
- darbuotojai patys įsitraukia į profesinį tobulėjimą susijusį su DVŠ (Naujosios Zelandijos bei Australijos modeliai);
- mokytojai yra įgalinti įgyvendinti DVŠ, turėti prieinamus DVŠ išteklius, informaciją, priegą prie organizacijų, kurios remtų mokytojus ir padėtų įgyvendinti DVŠ („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“ ir ECORoad);
- skelbiami patikimi duomenis apie darbuotojų gebėjimų DVŠ srityje stiprinimą („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“);
- samdant naujus darbuotojus atrankos procedūros atliepia DVT („Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“), nauji darbuotojai nukreipiami į darnumo temas ir veiklas (Naujosios Zelandijos modelis);

- aplinkosaugos žinias ir įgūdžius tobulina ne tik mokytojai, bet ir visa mokyklos bendruomenė (Kanados modelis);

6. Ugdymo turinys

Darnumo temų įtraukimas į ugdymo turinį yra kitas svarbus darnumo mokykloje elementas minimas analizuotuose pavyzdžiuose. DVŠ, darnumo temų, klimato kaitos, aplinkosauginio ugdymo plėtojimas ir įtraukimas į mokymo programą, integravimas į skirtingus mokomuosius dalykus yra minimas ECORoad, Gamtosauginių mokyklų, „Šuolis link darnaus gyvenimo stiliaus“, Kanados ir Australijos modeliuose.

Apibendrinant, darnumo matavimo įrankis skirtas Vilniaus švietimo įstaigoms bus kuriamas remiantis šiaip apžvelgtais pavyzdžiais, įvertinus, kurie rodikliai yra tinkami Vilniaus švietimo įstaigų kontekstui. Įrankio rengimo procese taip pat bus atkreipiamas dėmesys į akademiškumą, klausimų sudėtingumą, vartotojo patirtį pildant apklausą ir apklausos apimtį.

Julija Skerniškytė
Projekto vadovė

☎ +370 621 26659
✉ julija.skerniskyte@kurklit.lt

📍 Upės str. 23,
08128, Vilnius,
Lithuania

🌐 www.kurklit.lt